

Такриз

ба диссертатсияи унвончӯ Шамшоди Ҷамшед дар мавзӯи «Аз таърихи эҷоди «Ёддоштҳо»-и Садриддин Айни (дар асоси матнҳои чопии асар)» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа Ph. D., доктор аз рӯйи ихтисоси 6D020500 – Филология.

Матншиносии адабиёти давраи нав, аз ҷумла матншиносии фардӣ, аз соҳаҳои басо муҳим ва душворписанди илмҳои адабиётшиносӣ ба шумор меравад ва онро асос ё таҳкурсии дигар соҳаҳои адабиётшиносӣ низ меноманд. Унвончӯ Шамшоди Ҷамшед таи чанд сол аст, ки доир ба як мавзӯи муҳимми матншиносии фардӣ – «Аз таърихи эҷоди «Ёддоштҳо»-и Айни (дар асоси матнҳои чопии асар)» кори илмӣ бурда, натиҷаҳои таҳлилу таҳқиқи хешро дар шакли як диссертатсияи басо фарогиру мукамал ҷамъбааст намудааст.

Унвончӯ сабаби ба ин мавзӯъ даст задани худро чунин асоснок кардааст: «Омӯзиши «Ёддоштҳо» аз лиҳози матншиносӣ бешубҳа идомаи ҳадафмандонаи мактаби айнишиносӣ мебошад. Мутахассисон ва оммаи хонандагон то ҳол танҳо аз матни охири асар огоҳ буда, оид ба тағйиру такмили матнҳои чопии он иттилоъ надоранд. Умеди қавӣ меравад, ки ин костагӣ дар натиҷаи омӯзиши таърихи эҷоди «Ёддоштҳо» баргараф хоҳад шуд». Дар ҳақиқат, омӯзиши паҳлуҳои гуногуни ҳаёт ва эҷодиёти пурбаракату доманфаррохи устод Садриддин Айни ҳанӯз аз давраи дар қайди ҳаёт будани нависанда оғоз гардида, то имрӯз тавачҷуҳи доираи васеи муҳаққиқону суҳаншиносони ватанию хориҷиро ба худ ҷалб кардааст. Бо вучуди ин, Шамшоди Ҷамшед бо диссертатсияи худ дар айнишиносӣ суҳани тозае гуфта тавонистааст.

Диссертатсия дар асоси татбиқи матнҳои маҷаллавӣ ва китобии ин асари бузургҳаҷм (чор қисми «Ёддоштҳо» 1000 саҳифаро фаро мегирад) фароҳам омада, аз муқаддима, ду боб, фаслҳо ва зерфаслҳо, хулоса ва китобнома иборат мебошад. Дар боби аввал оид ба тағйиру таҳрири сохторӣ ва маъмунии асар суҳан меравад, боби дувум бошад, ба масъалаи тағйироти шаклии матнҳои чопии «Ёддоштҳо», аз ҷумла

нашри куллиёти асар, бахшида шуда, масъалаи чопи илми асар ба миён гузошта мешавад.

Таҳлилу таҳқиқ ва муҳокимаҳои диссертант, чуноне ки илми матншиносӣ тақозо дорад, дар асоси муқоисаи матнҳои маҷаллаҳои ва китобии «Ёддоштҳо» ва истифодаи адабиёти фаровони илмию бадеӣ сурат гирифта, ба мисолҳои фаровон ва ҷадвалҳои муқоисавӣ тақвият дода мешавад. Маълум мешавад, ки устод Айнӣ ба навиштани «Ёддоштҳо» аз синни 71 - солагии оғоз намуда, дар муддати ҳашт сол чор қисми онро ба анҷом мерасонад ва дар баробари таълифи қисматҳои минбаъда боз ба таҳриру тақмили қисматҳои ҷопгардида мепардозад. Ҳар чор қисми асар аз 110 боби матни маҷаллаҳои дар ҷопҳои китобӣ ба 146 боб мерасад. Вале ба сабаби бевафой кардани умри нависанда «Ёддоштҳо» нотамо мемонад. Дар ҷараёни таҳлилу таҳқиқ як қатор хусусиятҳои нависандагии устод Айнӣ ошкор карда мешавад. Аз ҷумла, таҳлили матнҳои шеърӣ ҷолиб аст. Маълум мешавад, ки устод дар «Ёддоштҳо» порчаҳои шеърӣ бисёре истифода кардааст, ки қисми онҳоро худ навишта, қисми дигарашон ба шоирони дигар ва осори шифоҳии мардум тааллуқ доранд.

Ҳангоми таҳлил муҳаққиқи ҷавон собит менамояд, ки дар матнҳои чописи асар ғайр аз тағйироте, ки ба қалами нависанда тааллуқ дорад, боз тағйироти шахсони мутасадди ҷоп ва ғалатҳои беихтиёр рӯйдода низ ҷой доранд ва масъала мегузорад, ки матни илми «Ёддоштҳо» таҳия гардида, тағйироти беруна ва ғалатҳои, ки ҳангоми ҷопҳои гуногун дар матни асар пайдо шудаанд, бартараф карда шавад.

Хулосае, ки аз таҳлилу таҳқиқи матнҳои чописи «Ёддоштҳо» бароварда мешавад, басо муътамад буда, гувоҳи чун мутахассис камол ёфтани ва ба комёбиҳои илмӣ муваффақ гардидани унвонҷӯ мебошанд. Оид ба мавзӯи 12 мақола дар маҷалла ва маҷмӯаҳои бонуфуз, аз ҷумла, чор мақола дар нашрияҳои ба феҳристи маҷаллаҳои илми тавсия намудаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъбиррасонда шудааст. Автореферат масъалаҳои асосии дар қор матраҳ

гардидаро дар бар када, мазмуну мухтавои он ба мундариҷаи диссертатсия мувофиқати комил дорад.

Ба андешаи мо, диссертатсияи унвончӯ Шамшоди Чамшедро дар ҳамин шакл ба Шӯрои диссертатсионии 6D. КОА-022 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пешниҳод кардан месазад.

Роҳбари илмӣ:

ЖВЧ

профессор Кӯчарзода А.

Тасдиқ мекунам:

сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

«___» _____ соли 2020

Э.Ш. Гавқиев Гавқиев Э.Ш.